

PATVIRTINTA
Liškiavos daugiafunkcio centro direktoriaus
2022 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr.V-4-25

PRITARTA
Varėnos rajono savivaldybės tarybos
2022 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu Nr. T-IX-986

VARĖNOS R. LIŠKIAVOS DAUGIAFUNKCIO CENTRO IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo tiekėjas	Varėnos r. Liškiavos daugiafunkcis centras
Teisinė forma	Biudžetinė įstaiga
Liškiavos daugiafunkcio centro ikimokyklinės ir priešmokyklinės grupės vieta	Liškiavos daugiafunkcis centras, Mokykos g. 3, Vilkiutinio k., Merkinės sen., Varėnos r.
Pagrindinė veiklos rūšis	Ikimokyklinis ugdymas

Vaikai ir jų poreikiai

Varėnos r. Liškiavos daugiafunkciniame centre yra viena mišraus ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų grupė. Priimami 3 – 6 (7) metų vaikai. Ugdymo metu tenkinami individualūs, vaikų pažinimo, socialiniai, komunikavimo, judėjimo poreikiai. Vaikams sudarytos sąlygos rinktis veiklą pagal pomėgius, skatinančius visų vaiko kompetencijų ugdymąsi. Tai ugdo vaiko teigiamas asmenybės savybes. Vaikai ugdomi pagal įstaigos Ikimokyklinio ugdymo programą.

Grupėje užtikrinami pagrindiniai vaiko poreikiai – saugumo, sveikatos, saviraiškos, saviugdos. Siekiama ugdyti laisvą, kūrybišką, savarankišką, savimi pasitikinčią asmenybę, gebančią adaptuotis besikeičiančioje visuomenėje.

Pedagogo kvalifikacija

Varėnos r. Liškiavos daugiafunkcio centro ikimokyklinio ugdymo mokytoja pareigybė priskiriama 3 pareigybių grupei. Pareigybės lygis – B.

Ikimokyklinio ugdymo mokytojas yra tiesiogiai pavaldus centro direktoriui. Ikimokyklinio ugdymo mokytojui keliami kvalifikaciniai reikalavimai:

turėti aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą;

būti įgijęs ikimokyklinio amžiaus vaikų auklėtojo arba (ir) pradinių klasių mokytojo kvalifikaciją;

būti išklausius priešmokyklinio ugdymo kvalifikacijos tobulinimo kursą pagal Švietimo

ir mokslo ministerijos reikalavimus atitinkančias kvalifikacijos tobulinimo programas.

Ikimokyklinės grupės ypatumai

Ikimokyklinio ugdymo grupę Liškiavos daigafunkciame centre lanko Vilkiutinio ir aplinkinių kaimų (Panaros, Žemių ir kt.) ikimokyklinio amžiaus vaikai. Grupė dirba 4 val. per dieną, 5 dienas per savaitę.

Kadangi ikimokykliniame ugdyme yra nedaug ugdytinių, su jais mokytoja turi galimybę didžiąją ugdymosi dalį dirbti individualiai (pagalba, individualizuojamos užduotys pagal kiekvieno gebėjimą).

Ikimokyklinio ugdymo programa parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK – 627 (Lietuvos Respublikos švietimo ir ministro 2011 m. birželio 7 d. įsakymo Nr. V-1009 redakcija) „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ patvirtintu Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015).

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI:

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys sudarytas remiantis šiais principais:

- Humaniškumo – vaikas yra vertybė, jis ugdomas būti savarankiškas, garbingas.
- Prieinamumo – ugdymo programos turinys orientuotas į galimybę kiekvienam rinktis veiklą pagal savo amžiaus polinkius, ugdymo šeimoje tradicijas ir vaiko patirtį.
- Individualumo – ugdymo programos turinys orientuotas atsižvelgiant į kiekvieno vaiko skirtingą fizinę ir psichinę brandos tempą, fizines ir psichines išgales.
- Tęstinumo – užtikrinamas kiekvienam vaikui vienodos galimybės įgyti pradinis įgūdžius, gebėjimus, nuostatas ir suteikiamos palankios visiems vaikams galimybės ugdytis.
- Integralumo – ugdymo turinys kompleksiškas, orientuotas į visuminį vaiko pasaulio suvokimą ir vaiko patirtį.

Siekiant, kad ugdytiniai ir jų tėvai gautų kuo platesnes paslaugas bei naudą, grupės mokytoja aktyviai bendrauja ir bendradarbiauja su visa centro bendruomene, vaikų gyvenamųjų vietų bendruomenėmis, tėvais. Vaikai dalyvauja bendruomenių šventėse, minėjimuose

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI.

TIKSLAS – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniumais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo mokėjimo mokyti pradmenis.

UŽDAVINIAI. Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, pasiekti, kad vaikas:

- ✓ plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save;
- ✓ pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes;
- ✓ aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime;
- ✓ mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

IV. TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS.

Ikimokyklinio ugdymo turinys išdėstyti pagal kompetencijas. Išskiriamos penkios vaikui ugdytis reikalingos kompetencijų grupės.

Komunikavimo kompetencija

Gebėjimai	Vaiko veiksmas 3- 6 metai	Pedagogo veiksmas
Gebėjimas bendrauti, išreikšti save, bei pažįstant pasaulį.	Bendrauja su mažai pažįstamais žmonėmis, atėjusiais į grupę, žvilgsniu, šypsena rodo norą bendrauti. Užmezga kontaktą su vaikui svarbiais grupės nariais, pakviesdamas kartu žaisti, piešti, konstruoti, palaiko kito vaiko iniciatyvą, pasirengimą veikti kartu. Išklauso šalia esančius suaugusius ir vaikus. Laisvai, bet motyvuotai renkasi veiklą, bendravimo partnerius. Pasakoja apie šiuo metu suvokiamus žaislus, žaidimus, žmones, gamtos reiškinius, augalus, gyvūnus, šios dienos išgyvenimus. Domisi ir aptaria naujausią informaciją. Geba susikaupti ir dėmesingai klausytis skaitomų, sekamų tekstų, eilėraščių. Juos komentuoja, aptaria. Kalba paeiliui nepertraukinėja draugų ar suaugusiųjų.	Sudaro sąlygas didinančias norą bendrauti su draugais ir suaugusiais. Palaiko šiltą, ramią atmosferą grupėje. Stiprina vaiko pastangas užmegzti kontaktą. Siekia, kad bendravimas su suaugusiais būtų malonus ir naudingas. Sudaro sąlygas tarpusavio supratimui, interesų, nuomonių derinimui. Organizuoja veiklą kur vaikas pratinamas laikytis eiliškumo, su suaugusiais būtų malonus ir naudingas. Sudaro sąlygas tarpusavio supratimui, interesų, nuomonių derinimui

<p>Gebėjimas klausytis, girdėti, išklausti, ugdant susikaupimą, dėmesingumą ir toleranciją.</p>	<p>Išgirsta kitus, juos stengiasi suprasti. Suvokia teksto prasmę, girdi ir palygina įvairaus stiliaus tekstus – tautosakos, grožinės literatūros, informacinio pobūdžio ir pan., stebi ir išgirsta gamtos garsus, juos pamėgdžioja.</p>	<p>Organizuoja veiklą kur vaikas pratinamas laikytis eiliškumo. Teigiamai reaguoja į vaiko pasakojimus „skaitymą“, deklamavimą. Padeda pajusti rašytinės ir skaitytinės kalbos stiliaus skirtumą; suprasti instrukciją, programos receptą, valgiaraštį ir pan., pateikia pavyzdžių padėti suvokti perkeltinę prasmę, dviprasmybes, humorą, atskirti fantaziją nuo realybės. Skatina suvokti kalbos grožį – pajusti melodingumą, skambesį, ritmą; kalboje naudoti palyginimus, sušukimus, pajuokavimus, vaizdingus posakius kalbina vaikus tarmiškai. Pratina gerbti kalbos gramatines normas, pastebėti ir atsisakyti svetimybų. Atkreipia dėmesį į tarties taisyklingumą. Kalba su vaikais taisyklinga kalba. Žaidžia, liežuvio ir lūpų žaidimus.</p>
<p>Domėjimasis rašytine kalba.</p>	<p>Moka užrašyti savo vardą didžiosiomis spausdintinėmis raidėmis. Domisi ir pažįsta kelių gatvių simbolius, orientuojasi parduotuvėje ir kitoje aplinkoje. Domisi gyvenamųjų patalpų, gatvių planais, žemėlapiu. Atpažįsta savo vardo raideles spausdintame tekste.</p>	<p>Sudaro sąlygas pažinti savo vardo užrašą – vaiko asmeninio naudojimo vietas pažymi kortele, pradeda mokytis užrašyti savo vardo pirmą raidę, vardą. Padeda užrašyti vaiko pasakojimą apie jo piešinį, pastebėjimą, įspūdžius; siūlo kartu perskaityti. Padeda „užrašyti“, nukopijuoti vaikui patikusį žodį. Skatina kurti savo sutartinius ženklus, naudoti juos žaidimuose. Skatina domėtis žemėlapiu, siūlo nukopijuoti pažįstamų vietovių pavadinimus.</p>

Pažinimo kompetencija

Gebėjimai	Vaiko veiksmas 3 - 6 metai	Pedagogo veiksmas
<p>Gebėjimas save vertinti teigiamai, tikėti savo sugebėjimais ir sėkme, nusiteikti laikytis suaugusiųjų reikalavimų, vaikų grupėje priimtų taisyklių.</p>	<p>Suvokia teigiamas savo savybes, kartu ir tuos neigiamus bruožus, kurie gali būti ištaisyti. Tiki, jog gali tapti dar geresniu. Suvokia, kad fiziniai trūkumai, kurių negalima įveikti netrukdo būti geram, oriam, sąžiningam, vertam aplinkinių meilės ir pagarbos.</p>	<p>Skatina tikėjimą, jog galima tapti geresniu. Pratina geranoriškai priimti suaugusiųjų reikalavimus, laikytis susitarimų.</p>
<p>Gebėjimas save</p>	<p>Žino savo vardą, supranta, kad vardas</p>	<p>Skatina žaisti vardais: pakeisti,</p>

<p>suvokti kaip savarankišką, unikalų asmenį.</p>	<p>paprastai įvardija asmenį. Supranta, jog tą patį vardą gali turėti keli žmonės; suvokia, kad vardą gali turėti gyvūnai, augalai.</p> <p>Girdi koku garsu prasideda vardas. Atpažįsta savo vardą užrašytą didžiosiomis, spausdintomis raidėmis; pastebi savo vardo užrašą įvairiose grupės vietose. Sau priklausančius daiktus sieja su savo draugų daiktais. Supranta, kad vieni daiktai tinka tik berniukams, kiti – tik mergaitėms, tačiau gali būti ir bendrų. Suvokia skirtumą tarp savo ar kito vaiko ir visiems bendrų žaislų, daiktų, jais draugiškai dalijasi.</p> <p>Saugo asmeninius ir bendrus daiktus, žaislus, jaučiasi už juos atsakingi. Suvokia kodėl asmeninius daiktus žmogus turi teisę pasilaikyti sau.</p> <p>Domisi savo kūnu ir supranta, kad jį galima valdyti; suvokia, kad kūnas yra vientisas, tačiau susidedantis iš atskirų dalių.</p> <p>Domisi mityba, atskirų organizmo sistemų ir dalių veikla. Žino kaip galima išvengti traumų, kaip ir kur gauti pagalbą. Domisi organizmo juoslėmis.</p>	<p>apsikeisti, sutrumpinti, pailginti... Skatina pačius „užrašyti“ savo vardą, lyginti su kitų vaikų vardų raidėmis.</p> <p>Pratina atpažinti savo daiktus, drabužėlius, juos saugoti.</p> <p>Padedą surasti savo kūno dalis ir taisyklingai jas įvardinti.</p> <p>Aiškina, kad kitas žmogus negali žinoti tavo pojūčių, kol jam nepasakai.</p> <p>Nuolat primena, kaip galima išvengti traumų, į ką kreiptis pagalbos.</p> <p>Sudaro sąlygas lyginti save su dabartimi ir praeitimi.</p> <p>Išsiaiškina, kad įvairių žmonių mintys skirtingos, mintimis ir nuomonėmis galima keistis – tai padeda išspręsti įvairias problemas.</p> <p>Suteikia žinių, kad įvairių žmonių jausmai skirtingi, juos galima reikšti įvairiais būdais, galima valdyti: yra daug kultūrinių būdų juos parodyti.</p>
<p>Gebėjimas domėtis artimiausiais žmonėmis, aplinka, atranda naują pažinimo džiaugsmą ir išbandant įvairius pažinimo būdus.</p>	<p>Suvokia, kad kalba padeda bendrauti, suprasti kitą ir būti jo suprastam, blogi žodžiai tam trukdo.</p> <p>Domisi aplinkinių žmonių gyvenimu, mokosi iš patirtų įspūdžių, patyrimų. Juos panaudoja savo veikloje. Stebi, domisi gimtojo kaimo gyvenimu, tradicijomis, papročiais; geba palyginti praeitį su dabartimi.</p> <p>Stebi artimiausią aplinką, geba skaičiuoti, lyginti, grupuoti. Geba klausytis skaitomų tekstų, vartyti knygas, atpažinti matytus vaizdinius, daiktus, reiškinius, juos komentuoti.</p> <p>Spontaniškai tyrinėja išorinius daiktus, medžiagų pokyčius; apibendrina, daro pagrįstas išvadas.</p>	<p>Skatina domėtis žmonių gyvenimu, savo gimtojo kaimo papročiais, tradicijomis, lyginti dabartį su praeitimi. Supažindina su įvairiais pažinimo būdais. Skatina pažinimo džiaugsmą.</p>
<p>Gebėjimas stebėti ir grožėtis aplinkoje gamta, pajusti žmogaus ir gamtos bendrumą, jausti atsakomybę</p>	<p>Geba stebėti augalus, gyvūnus; pagal galimybes fiksuoja pasikeitimus, juos apibendrina, domisi pasikeitimų priežastimi.</p> <p>Domisi augalų ir gyvūnų pavadinimais; geba ieškoti ir surasti</p>	<p>Sudaro sąlygas eksperimentuoti su gamtine medžiaga; supažindina su schemomis, lentelėmis, diagramomis. Pratina vaikus gerbti ir neteršti gamtos, sutvarkyti savo buvimo gamtoje vietą. Padedą</p>

ir pagarbą gamtai.	informacijos apie juos; kopijuoja atvaizdus ir užrašus. Turi supratimą apie vandens ir kitus gamtos išteklius, žino, kad juos reikia gerbti ir taupyti. Geba rūpintis paukšteliais ir žvėreliais. Domisi gamtos reiškiniais, aiškinasi ir suvokia jų kilmę.	išsiaiškinti kylančius klausimus apie gamtos reiškinius.
Gebėjimas domėtis darbo procesais, technika.	Pažįsta pagrindinius darbo įrankius, žino jų paskirtį, pagal galimybes geba užrašyti jų pavadinimus. Domisi kompiuteriais, transporto priemonėmis, kita technika.	Sudaro sąlygas tobulinti darbo su įrankiais įgūdžius. Ugdo atsakomybės ir pareigos jausmą. Patirtus įspūdžius siūlo išreikšti kuriant užrašus, konstruojant, modeliuojant. Nuolat primena saugaus elgesio taisykles.
Gebėjimas įgyti bendrą supratimą apie daiktų bei reiškinų įvairovę	Savo aplinkoje mato įvairius namų apyvokos ir asmeninius daiktus, jais naudojasi, girdi jų pavadinimus, pamato šventinę atributiką ir kt.. Naudojasi buities ir kitokiais daiktais, atsargiai elgiasi su jais. Eksperimentuoja su mažiau įprastais daiktais, padedančiais Suvokia kai kuriuos reiškinius. Su padidinamuoju stiklu stebi įvairius objektus; su veidrodžiais apžiūrinėja save, rodo įvairias grimasas, laido saulės zuikučius.	Pratina teisingai naudotis buities ir kitais daiktais. Padeda suprasti elektrinių, stiklinių, aštrių buities daiktų ir prietaisų keliamą pavojų, išsiaiškina, kaip galima jo išvengti. Padeda tiksliai įsiminti ir teisingai vartoti daiktų ar reiškinų pavadinimus, skatina suprasti ir vartoti apibendrinančius žodžius: avalynė, baldai, drabužiai, indai, žaislai ir kt.
Gebėjimas įgyti supratimą apie daiktų dydį.	Veikdamas su daiktais įvertina jų dydį savo rankų, kūno atžvilgiu. Suvokia dydžio pastovumą: lygina labai skirtingus ir vienodus daiktus: pagal ilgį, aukštį, svorį, plotį, uždėdamas vieną ant kito, iš akies, naudojant sąlyginį mastu (trečiu daiktu) ir kt. Vartoja dydį apibūdinančią sąvoką: ilgas, trumpas, tokio pat ilgio, kitoks, ilgesnis, trumpesnis, aukštesnis, žemas, platus siauras, sunkus-lengvas...	Parūpina priemonių padedančių geriau suvokti, palyginti daiktų formą ir dydį.
Gebėjimas įgyti supratimą apie daiktų formą.	Veikdamas su daiktais atkreipia dėmesį į jų formą: kampuoti – nekampuoti, rieda-nerieda; pilnaviduriai – tuščiaviduriai... Regėjimo bei lytėjimo pojūčiais skiria figūras bei pavadina juos: apskritas, kvadratinis, trikampis, stačiakampio formos. Pažįstamą figūrą naudoja piešiant, aplikuojant, žaidžiant žaidimus. Randa pažįstamų formų daiktus aplinkoje. Grupuoja figūras pagal formą ar kitą nurodytą	Padeda suvokti pažįstamų geometrinių figūrų formos pastovumą (jų forma nepriklauso nuo spalvos ar dydžio).

	požymį. Dėlioja figūras didėjimo ir mažėjimo tvarka.	
Geba pažinti ir pavadinti daiktų spalvą.	Žaidžia su įvairių spalvų ir atspalvių daiktais, atkreipia dėmesį į daikto spalvą, spalvų derinį tautodailėje. Skiria pagrindines spalvas, kai kuriuos atspalvius.	Turtina grupės aplinką įvairiomis priemonėmis, padedančiomis pamatyti spalvų, daiktų paviršiaus skirtumus, atkreipia dėmesį į spalvų ir atspalvių įvairovę, skatina vartoti taisyklingus jų pavadinimus.
Gebėjimas atkreipti dėmesį į daiktų paviršiaus savybes.	Atranda daiktų pėdsakų žymes smėlyje, sniege. Deda anspaudus ant įvairių paviršių išteptomis plaštakomis, pėdomis, apveda pirštuku pėdas, plaštakos kontūrus. Daiktus gretina su jų pėdsakais (žymėmis)... Atkreipia dėmesį, skiria paviršiaus savybes: šaltas-šiltas; spalvotas-vienspalvis; švelnus-šurkštus, lygus-nelygus, apskritas-kampuotas, trikampis.	
Gebėjimas atlikti veiksmus su daiktais ir jų grupėmis.	Nustato atskirų daiktų ir jų grupių tapatumą, vienodumą, skiria įvairius raštus ir jų elementus; nusako iš kokių geometrinių figūrų sudaryti statiniai ir kitą; pastebi daiktus ar daiktų grupei būdingus požymius. Nurodo išorės požymius; nusako daikto paskirtį; atpažįsta medžiagą iš kurios pagamintas daiktas. Lygina daiktus ir daiktų grupes pasakydamas ne tik tuos požymius, kuriais daiktai skiriasi, bet ir požymius, kuriais jie panašūs. Sudaro daiktų grupes pagal pasirinktą ar nurodytą požymį Įžvelgia ir įvardija ryšius tarp daiktų, reiškinių, ar jų grupių.	Žadina vaikų smalsumą, domėjimąsi supančia aplinka. Sudaro sąlygas manipuliuoti daiktais, juos skaičiuoti, lyginti, laisvai tyrinėti, eksperimentuoti su jais (neleidžiant gadinti, laužyti). Rūpinasi, kad grupės, darželio aplinka būtų įvairi ir turtinga. Sudaro sąlygas pagal išorinius požymius daiktus ir jų grupes priskirti tam tikrai grupei, sudaruti daiktų sekas, daiktus lyginti, rūšiuoti, grupuoti, skaičiuoti, matuoti.
Gebėjimas įgyti supratimą apie kiekį ir skaičių.	. Suvokia visumos ir dalies santykius (žmogus ir jo veidas, juostos raštai ir jo elementai). Suvokia priešingybių ryšius. Funkcinius ryšius: adata, siūlas, siuvimo mašina- naudojama siuvimui ir t.t. suvokia nuoseklumo ryšius: paros dalių kaitą, kalendorinių švenčių pasikartojimus, priežasties ir pasekmės ryšius, priklausomybę tam tikrai kategorijai. Manipuliuoja įvairių daiktų grupėmis įgydamas intuityvų supratimą apie kiekį; Vartoja sąvokas daug, mažai, vienas. Supranta kiekybinį žymėjimą skaičiumi. Nuosekliai uždeda	Skatina ieškoti naujos informacijos, pastebėti akivaizdžius pasikeitimus, prieštaravimus, drąsiai reikšti savą matymą. Sudaro sąlygas, pagal vaiko galimybes, rasti keletą sprendimo būdų.

	<p>vieną ant kito ir taip suvokia daiktų lygybę ir nelygybę. Supranta kas yra labai daug. Iš daiktų grupės lygybės padaro nelygybę ir atvirkščiai, atimdama ar pridėdama vieną daiktą. Vartoja sąvokas: „tiek pat“, „po lygiai“, „daugiau“, „mažiau“, „kiek“, „tiek“. Skaičiuoja daiktus iki 10, sudaro skaičių eilę, įsimena skaičių seką, suvokia 0 sąvoką. Lygina gretimus skaičius, nustato jų tarpusavio ryšius bei santykius remiantis konkrečių daiktų grupėmis, suvokia kiekvieno skaičiaus sandarą iš vienetų ar mažesnių skaičių. Sprendžia loginius galvosūkius, skaičiuoja daiktus iš kairės į dešinę ir atvirkščiai. Susipažįsta su skaitmenimis nuo 1 iki 9; lygina kelintinį ir kiekinį skaičiavimą, atsako į klausimus „kelintas?“ „kiek iš viso“. Supranta ir vartoja terminus: sudėties – vienas, du pridėti, padėti atgal, ten kur buvo, vienu, dviem daugiau...</p>	
<p>Gebėjimas orientuotis erdvėje ir laike.</p>	<p>Skiria ir išreiškia žodžiais erdvinius daikto santykius su savimi: prieš mane, už manęs, mano kairėje, ir t.t. juda nurodyta kryptimi, keičia judėjimo kryptį pagal žodinį nurodymą, arba simbolinį žymėjimą: kryptis, maršrutas, (ratu, vingiais)...Padedą ir perkelia daiktus orientuotis į savo kūno padėtį: padėti daiktą savo dešinėje, prieš save, toli nuo savęs...</p> <p>Dėlioja daiktus dešine ranka iš kairės į dešinę. Smulkius ornamentus piešia iš kairės į dešinę, rašo spausdintines raides. Suvokia ir nustato daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu: šalia vienas kito; už prieš; tarp, viduje, išorėje ir t.t. Orientuojasi stalo, popieriaus lapo paviršiuje: piešia lapo viršuje, dešinėje, apačioje ir t.t. skiria gerąją pusę nuo išvirkštinio, kartu auklėtoja aptaria ir sudaro dienotvarkę. intuityviai sudaro dienos tėkmę pagal savo gyvenimo ritmą. suvokia ir skiria atskiras paros dalis, vartoja sąvokas šiandien, vakar,</p>	<p>Skatina žingsnis po žingsnio spręsti problemas, daryti išvadas, kartu su vaikais kuria vaikams gerai suvokiamus vaizdinius modelius: metų ratą, augalo ar gyvūno gyvenimo liniją, ir pan.. Siekia patenkinti kiekvieno vaiko individualius pažinimo interesus.</p>

	<p>rytoj. Suvokia savaitės laiko tėkmę kaip kasdienybės (darbo) ir švenčių (poilsio dienų) ritmą. Žino savaitės trukmę, jos dienų seką. Suvokia, suvokia metų laikus, jų seką pagal savo gyvenimo ritmą. Aptaria ką mėgsta veikti žiemą, pavasarį, vasarą. Supranta, kad laikas matuojamas paromis, įvairias laikrodžiais ir kt. Skiria metų laikus pagal pokyčius gamtoje. Įgyja laikrodžio pažinimo pradmenis.</p>	
--	--	--

Sveikatingumo kompetencija

<p>Gebėjimas įgyti elementarių žinių apie save, savo kūną, savo sveikatą.</p>	<p>Žaisdamas, stebėdamas, judėdamas, bendraudamas su suaugusiais ir bendraamžiais, domisi savo kūno dalimis jas įvardija, suvokia jų paskirtį. Domisi berniukų ir mergaičių fiziologiniais skirtumais. Suvokia, jog galima judėti skirtingu, tempu, kryptimi. Jaučia savi ir bendros erdvės ribas. Geba išlaikyti taisyklingą laikyseną žaidžiant, sėdint, vaikščiojant.</p>	<p>Padeda tobulinti judesių koordinaciją ir raidą. Stengiasi padėti vaikui formuoti taisyklingą laikyseną.</p>
<p>Augti sveikam, laikytis asmens higienos.</p>	<p>Geba laikytis asmens higienos įpročių: prieš valgant ir pasinaudojus tualetu plauti rankas su muilu, naudotis asmeniniais rankšluosčiais, šukomis. Moka taisyklingai valyti dantis, po valgio skalauti burną. Laikosi mitybos kultūros ir higienos įpročių: valgo neskubėdamas, gerai sukramto maistą, mandagiai bendrauja prie stalo, taisyklingai naudojami stalo įrankiais. Turi supratimą apie sveikus maisto produktus.</p>	<p>Siekia įtvirtinti vaiko asmens higienos įgūdžius ir įpročius. Skatina domėtis sveiku gyvenimo būdu. Supažindina su sveiko maisto piramide, aiškina, kad daržoves ir vaisius valgyti sveikiau ir naudingiau nei saldumynus.</p>
<p>Geba suprasti ir atpažinti supančioje aplinkoje tykančius pavojus.</p>	<p>Geba saugotis grupėje ir kieme, išvengti sužalojimų ir traumų. Pradedą pratintis teisingai naudotis elektros prietaisais (jei leidžia tėvai ar kiti atsakingi suaugusieji). Geba naudotis žirkėmis, virbalais. Žino adatos paskirtį. Neliečia vaistų be suaugusiojo žinios. Suvokia kokie pavojai tyko prie atviro lango, balkone, laiptinėse, kieme.</p>	<p>Siekia, kad vaikai nelieštų vaistų, nuolat priminsime saugaus elgesio taisykles, prie atvirų langų, balkonų, laiptinių ir kt.</p>
<p>Gebėjimas pažinti save ir kitus.</p>	<p>Žino savo vardą, kur gyvena, kiek metų: tyrinėja savo kūno dalis.</p>	<p>Skatina vaikus žaisti drauge, palaikysime teigiamas emocijas.</p>

	<p>Žino pagrindines kūno dalių paskirtį, funkcijas. Suvokia, kad visi esame panašūs ir kartu labai skirtingi. Turi supratimą apie vaikus turinčius negalią, gerbia kitokį nei jis pats. Pasitiki savimi, savo jėgomis, jaučiasi vertingas. Jaučia atsakomybę už savo poelgius. Tobulinas savo fizines ypatybes: greitumą, vikrumą, pusiausvyrą. Žaidžia grupėmis, tyrinėja judesius, eksperimentuoja, ieško ir atranda naujų judėjimo būdų, atitinkamą nuotaiką išreiškia judesiu.</p>	<p>Sudaro sąlygas elementarių ir sudėtingesnių judesių koordinacijai. Žaisti Pratina susitvarkyti žaislus, sportines priemones, inventorių. Sudaro sąlygas žaisti gryname ore, grūdintis vandeniui, oru, saule. Skatina vaikščioti basomis. Siūlo žaisti judriuosius žaidimus, grūdintis, dėvėti drabužius atitinkančius metų laiką bei konkrečias oro sąlygas.</p>
--	--	---

Socialinė kompetencija

Gebėjimai	Vaiko veiksmas 3 - 6 metai	Pedagogo veiksmas
Savo „Aš“ suvokimas Mokausi pažinti save.	<p>Pasako savo vardą, pavardę, kiek jam metų. Suvokia ir pasako berniukas ir mergaitė. Geba pasakyti kaip jaučiasi, ką mėgsta, kas patinka, kas įdomu. Turi ir kitiems pasako savo nuomonę, išklauso ir atsižvelgia į kito nuomonę.</p>	Ugdo gebėjimą reikšti vis įvairesnes emocijas ir jausmus, atitinkamai atsakyti į kito jausmų raišką.
Ryšys su šeima, bendraamžiais ir suaugusiais.	<p>Meilę, draugiškumą, pagalbą draugams ir šeimos nariams išreiškia mimika, žodžiu, elgsena. Palankiai priima kitų draugiškumo, pagalbos ir meilės ženklus. Piešia savo šeimą, išvardija jos narius, pagal galimybes didžiosiomis spausdintinėmis raidėmis užrašo jų vardus. Diskutuoja apie šeimos narių tarpusavio santykius. Laikosi šeimos, grupės gyvenimo įprastos tvarkos, susitarimų. Suvokia skirtumų tarp šeimų (dydį, sudėtį, kalbą, tradicijas supranta, kad šeimos dydis gali kisti. Supranta, kad namų jaukumas, laimė ir tvarka priklauso nuo visų šeimos narių</p>	Atkreipia dėmesį į meilę, pagarbą, švelnumą, pagalbą vienas kitam atsakomybę, pareiškumą šeimoje. Siūlo sudaryti šeimos medį. Padeda suvokti kas yra našlaitis. Ugdo užuojautos ir supratimo jausmą. Skatina vaikus įvairiais būdais pasakoti apie savo šeimą, tarpusavio santykius, rūpinimąsi vienas kitu, ypač silpnėsiu ar ligoniui; atkreipia dėmesį į šeimos papročius ir tradicijas.
Gilinti supratimą apie draugus ir draugystę.	<p>Išvardija draugus, juos piešia, užrašo jų vardus. Suvokia, kad draugai atrodo įvairiai, kad draugų pomėgiai ir interesai gali skirtis, bet gali ir sutapti, žino kaip galima susidraugauti. Supranta kas stiprina ir silpnina draugystę.</p>	Suteikia įvairesnių žinių kaip galima susidraugauti, aiškinsime, kad draugais gali būti ir suaugusieji.
Ugdyti supratimą apie kaimynystę.	<p>Diskutuoja apie namo, gatvės, grupės kaimynus. Suvokia, kad kiekvienas mes esame kaimynai aplinkiniams; kaimynai gali būti geri ir blogi. Gerbia kaimynus. Supranta, kad turi ir tautos</p>	Ugdo įprotį gerbti kaimynus: kultūringai elgtis, netriukšmauti, esant reikalui padėti. Aiškina, kad su kaimynais reikia būti pakantiems, jautriems

	kaimynus: latvius, lenkus, baltarusius, rusus	
Domėjimasis bendruomene ir žmonių ryšiais joje	Diskutuoja apie bendruomenę; ją sudaro vyrai, moterys ir vaikai, kurie skiriasi amžiumi, tautybe, išvaizda, apsirengimo stiliumi: žmonių išvaizda skiriasi priklausomai nuo šukuosenos, rūbų, sveikatos, amžiaus. Stebi savo bendruomenės žmonių būstus, juos aptaria. Palygina senovines lietuviškas sodybas su šiuolaikinėmis. Žino, kad bendruomenės žmonės elgiasi įvairiai: dauguma dorai, pagal nustatytas taisykles, tačiau yra žmonių, kurie joms nusižengia – už tai baudžiami.	Primena, kad ir bendruomenės žmonės turi jausmus ir emocijas; kiekvienas gali jausti, mąstyti vis kitaip ir vienodai kito žmogaus jausmai, nuomonė verti pagarbos. Skirtingos nuomonės mus praturtina; jausmai, nuomonės turi būti reiškiami visiems įprastais būdais. Primena, kad reikia būti atsargiems su nepažįstamais.
Gebėjimas orientotis įprastoje pažįstamoje aplinkoje.	Pažįsta dažnai lankomas vietas ir tą aplinką, kurioje jie ugdomi, dirba, ir bendrauja. Pastebi ir vertina aplinkoje atsirandančius naujus objektus, reiškia nuomonę apie tai, protestuoja, jei keičiama tvarka netinka. Geba susimąžinti – susikurti erdvę, kurioje gali niekieno netrukdomi, nematomi pažaisti, pabūti patys su savimi.	Pratina vaikus prie įprastinės tvarkos – tai jiems teikia pasitikėjimo ir saugumo.
Gebėjimas būti ne tik vienam, bet ir kartu su kitais.	Geba pasirinkti iš pasiūlytų dviejų, o vėliau ir iš trijų galimybių (iš kurio puodelio gerti, kokius žaidimus žaisti, su kokiais žaislais, draugais žaisti). Geba būti emociškai nepriklausomas nuo suaugusiojo; gali pasakyti „ne“. Turi supratimą, kad pageidavimai turi būti motyvuoti. Geba vertinti save kaip tyrinėtoją, žaidėją, kūrėją, kartu ugdomi pasididžiavimo savimi jausmą. Visada sutvarko žaidimo vietą, tausoja žaislus ir daiktus.	Padedą vaikui prisiimti dalį atsakomybės už grupėje esančius daiktus: skatina juos tausoti, bandyti suremontuoti pagadintus, prižiūrėti. Nuteikia, kad supanti erdvė šilta, jauki, ją galima pažinti, tyrinėti.

Meninė kompetencija

Gebėjimai	Vaiko veiksmas 3 - 6 metai	Pedagogo veiksmas
Matyti ir atrasti linijų pasaulį, išreikšti save linija. Ugdyti jautrumą linijai, juodai – baltai dėmei	Eksperimentuoja su didelių matmenų medžiagomis ant didelių popieriaus lapų, piešia pagaliuku ant smėlio, sniego, kreida ant lentos, asfalto ir pan. Naudoja pateiktas įvairias grafikos priemones ir medžiagas, kad atrastų įvairius raiškos būdus: linijas, dėmes, jų derinius. Reiškia linijomis literatūros, muzikos kūrinių ar kitokius meninius įgūdžius. Naudoja linijas žmogaus, gyvūno, paukščio judesio nuotaikai perteikti.	Pateikia vaikams įvairias grafikos priemones ir medžiagas, kad atrastų įvairius raiškos būdus: linijas dėmes, jų derinius. Skatina naudoti mišrią techniką. Pratina vaikus atlikti kolektyvinius darbelius („leisti“ knygelę, lankstinuką“). Skatina pamatyti ir kalbėti apie skirtingas linijas gamtoje

<p>Gebėjimas atrasti spalvų pasaulį, išreikšti save spalva. Ugdyti jautrumą spalvai.</p>	<p>Eksperimentuoja ant balto ir spalvoto, įvairaus formato ir dydžio popieriaus pirštukais, rankutėmis, dideliu teptuku, guašu, akvarele. Apibūdina visas žinomas spalvas ir kai kuriuos atspalvius. Bando maišyti spalvas, kad gautų kitą spalvą, ar norimą atspalvį. Bando eksperimentuoti, džiaugiasi rezultatais... Spalvomis reiškia nuotaiką, išpūdžius Geba sutapatinti spalvas su gamtos vaizdais. Rengia savo darbų parodėles, jas komentuoja, pasidžiaugia savo ir draugų darbais.</p>	<p>Suteikia žinių apie pagrindines dominuojančias metų laikų spalvas. Sudaro sąlygas daryti darbelius, derinant įvairias priemones ir būdus. Primena, kad skirtingų žmonių nuomonės ir skonis skiriasi.</p>
<p>Gebėjimas aplikuoti; matyti ir atrasti plokščių formų pasaulį; ieškoti originalių meninės raiškos formų ir būdų.</p>	<p>Geba taisyklingai pasidėti popieriaus lapą, įvardinti jo dalis, orientuotis lapo erdvėje. Pastebi ir įvardija įvairios faktūros medžiagas. Iš popieriaus plėšo įvairias geometrines formas, jas pavadina, dėlioja įvairias kompozicijas, ornamentus. Aplikavimą derinti su piešimu, tapymu, štapavimu, naudoja puošybos elementus. Dirbdami su žirkutėmis laikosi saugaus elgesio taisyklių. Karmo įvairius karpinius. Tvarkingai dirba su klėjais. Pasidžiaugia savo ir draugų darbais, ramiai priima kritiką, tolerantiškai atsiliepiama apie draugų darbus. Užbaigti pradėtą darbą. Sutvarko savo darbo vietą.</p>	<p>Sudaro sąlygas pastebėti ir atrasti popieriaus faktūrų įvairovę. Akcentuoja saugaus elgesio su žirkutėmis taisykles Sudaro sąlygas karpymo įgūdžiams tobulinti. Pratina susitvarkyti savo darbo vietą, padėti draugui.</p>
<p>Gebėjimas pamatyti, atrasti ir naudoti daiktų paviršiaus savybes.</p>	<p>Daro pirštų, plaštakos, pėdos atspaudus dažais ant įvairių medžiagų- popieriaus lapo, tapetų, audinio ir pan. Eksperimentuojant teptuku atsiranda įvairios išraiškos būdai. Štapavimą derina su pešimu, tapymu, aplikacija.</p>	<p>Pateikia įvairių priemonių kuriomis galima štapuoti. Pasiūlo puošti darbelius štapuotu ornamentu. Suteikia pradinių žinių apie monotipiją.</p>
<p>Gebėjimas matyti ir atrasti daikto formą erdvėje, pajusti jos plastines ir konstrukcines savybes.</p>	<p>Pastebi įvairius atspaudus gamtoje. Laisvai eksperimentuoja su įvairiomis turimomis medžiagomis: plastilinu, modulinu, miltų ir druskos tešla, sniego, geba jas atpažinti, įvardinti. Geba savarankiškai pasiruošti darbui, pasirinkti tinkamas priemones. Laisvai disponuoja įvairiomis medžiagomis, atranda įvairius raiškos būdus: konstruoja iš medinių, plastmasinių kaladėlių ir kt. detalių.</p>	<p>Siūlo lipdinėlį derinti su natūralia gamtine medžiaga. Skatina raižiniais suteikti paviršiui faktūrą.</p>

<p>Gebėjimas matyti ir atrasti įvairius formas ie erdvės derinius, pajusti jų santykius, išreikšti save forma erdvėje.</p>	<p>Konstruojant naudoja dideles, įvairių formų, dydžių kartono dėžes, audinio atliekas ir pan. Įvairiai kaitalioja formų ir erdvės derinius. Bando konstruoti žmogaus, gyvūnų figūras, įvairias transporto priemones, statinius iš įvairios konstrukcinės medžiagos</p>	<p>Sudaro sąlygas laisvai veikti su įvairiomis medžiagomis. Skatina pajusti įvairių spalvų derinius, skirtingos faktūros įtaką dirbinio nuotaikai. Siūlo dalintis erdvę į dalis, keisti atvirą erdvę į uždara.</p>
<p>Gebėjimas stebėti meno kūrinius, suvokti jų kultūrinę reikšmę ir istorinę vertę.</p>	<p>Gėrisi gražiais daiktais, puoselėja taurius jausmus kalbant apie meno kūrinius. Geba išvelgti ryšį tarp regimųjų dailės vaizdų ir realaus pasaulio. Reiškia savo nuomonę, komentuoja meno kūrinius, jaučia jų kultūrinę reikšmę, istorinę vertę. Intuityviai suvokia dailės kūrinio prasmę. Pastebi ir atpažįsta tuos pačius puošybos elementus ant skirtingų dailės darbų Pamato linijų, spalvų, Formų, objektų paviršiaus Formų, objektų paviršiaus įvairovę gamtoje, vaikų darbuose, dailės kūrinuose. Atkreipia dėmesį į medžiagų, iš kurių padaryti įvairūs daiktai, įvairovę. Suvokia kokia medžiaga kam padaryti geriau tinka.</p>	<p>Padeda kaupiti meno terminų žodyną, atkreipsime dėmesį į kalbos taisyklumą, vaizdingumą. Supažindina su įžymiais Lietuvos menininkais ir jų darbais. Skatina gėrėtis ir didžiutis protėvių ir šiuolaikiniais architektūriniais paminklais – bažnyčiomis ir pilimis, tą dvasią išreikšti savo darbu. Skatina pajusti natūralių medžiagų taurumą, artimumą žmogui ir dirbtinių medžiagų reikalingumą, praktiškumą. Skatina intuityviai suvokti, kad tautodailė yra vertybių atspindys ir simbolinę prasmę.</p>
<p>Gebėjimas plėtoti pasaulėjautą, jaugti į muzikinę kultūrą, ugdant pagarbą liaudies ir profesionaliajai muzikai; praplėsti ir įtvirtinti emocinį bendravimą; plėtoti estetinę ir dorovinę vaiko pasaulėjautą tautinės savimonės pradmenis.</p>	<p>Girdi, įsijaučia, atkuria gamtos „muziką“. Įsiklauso ir skiria žmogaus ar jo pagamintų daiktų skleidžiamus triukšmus. Geba „išgirsti“ tylą patalpoje, gamtoje. Klausos, išgyvena ir atliepia įvairią muziką: „gyvą“, atliekamą natūraliais „instrumentais“ atliekamą liaudies instrumentais, profesionalių muzikantų. Turi supratimą apie kai kuriuos muzikinės kalbos elementus: skiria tempą, dinamiką, atpažįsta kai kurių instrumentų tembrą, apibūdina muzikos nuotaiką, skiria ir įvardija žanrą. Atpažįsta girdėtus kūrinius, skiria muzikos instrumentus.</p>	<p>Suteikia pirminių žinių apie kai kuriuos muzikinius terminus: tempą, dinamiką, tembrą, nuotaiką, žanrą ir kt.</p>
<p>Jausti malonumą dainuoti</p>	<p>Suvokia jog muzika mums „kalba“ apie kito žmogaus jausmus, išgyvenimus; gali „pasakyti“ kitam apie save, savo</p>	<p>Sudaro sąlygas įvairiai išmėginti savo balso galimybes. Atkreipia dėmesį į taisyklingą kvėpavimą,</p>

<p>įvairiose situacijose išreikšti save dainavimu.</p>	<p>nuotaiką, jausmus. Įvairiai išbando savo balsą dainuojant, pamėgdžiodami žvėrelių, kt. gyvūnų skleidžiamus garsus, intonuoju garsažodžius, skaičiuotes ir kt. tekstus. Geba klausytis dainos, įsiminti melodiją ir žodžius, ją atkartoti. Dainuoja su instrumentiniu pritarimu, stengiasi tiksliai intonuoti, atsikvėpti tarp frazių. Turi supratimą apie dvibalsį dainavimą, sutartines, dainas su priedainiais.</p>	<p>kūno laikyseną.</p>
<p>Gebėjimas išmėginti įvairias ritmo raiškos galimybes, jausti malonumą save aktyviai išreiškiant ritmais.</p>	<p>Tyrinėja aplinkos daiktų ritmo išgavimo būdus ir galimybes; akmenukais, lazdelėmis, kubeliais, šaukštais ir kt. Groja vaikiškais ritminiais instrumentais. Naudoja savo kūno „ritminius instrumentus“ įvairiose situacijose. Geba atlikti ratelius, atskiras jo dalis atlikti skirtingu tempu, keisti rato kryptį, eiti šoniniu žingsneliu, atbulomis, sudaryti du (išorinį ir vidinį) ratus, įvairius judesius atlikti einant, stovint. Geba kontroliuoti savo kūno laikyseną „išlaikyti visos grupės darną. Ugdė judesių koordinaciją, plastiškumą.</p>	<p>Pratina melodijas dainuoti vidutiniu garsu, laikantis dainavimo reikalavimų. Akcentuoja taisyklingą kvėpavimą, kūno padėtį.</p>

V.UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Apibendrinamasis vertinimas – tai vaiko ugdymosi pagal įstaigos ikimokyklinio ugdymo programos dalį (pvz., vienerius metus) ar visą programą (pvz., nuo 3 iki 6 metų) rezultatų įvertinimas. Nustatoma, ko vaikas pasiekė aštuoniolikoje ugdymosi pasiekimų sričių, kokia vaiko pažanga, kokie jo ypatingi raidos įgūdžiai ir tobulintos sritys. Apibendrinamojo vertinimo metu ieškoma atsakymų į tokius klausimus: ko buvo siekiama ir kiek pasiekta per vertinamąjį laikotarpį? Kuriose ugdymosi srityse vaiko pasiekimai yra akivaizdžiai matomi, kuriose - nežymūs? Kokia vaiko pažanga išryškėjo skirtingose vaikų ugdymosi pasiekimų srityse? Kokios išryškėjo vaiko stipriosios ir silpnosios ugdymo pusės? Apibendrinamasis vertinimas atliekamas 2 kartus per metus- rudenį ir pavasarį. Įrodymai apie vaikų pasiekimus renkami šiais metodais: **Stebėjimo aprašai** (pedagogas stebi ir aprašo natūraliai vykstančius procesus, fotografuoja, daro garso ir vaizdo įrašus nekeisdamas sąlygų); **Veiklos produktų analizė** (piešiniai, keramikos darbeliai, bendri projektai, kalba, žaidimo siužetai);

Individualus pokalbis su tėvais (tai padeda derinti tėvų ir pedagogų požiūrį į vaiką, matyti ne tik

jo pasiekimus, bet ir problemas, kartu jas spręsti).

Vaiko pasiekimų aplankai. Vaiko pasiekimų įrodymai yra grupuojami pagal įstaigos ikimokyklinio ugdymo programos struktūrą ir Pasiekimų apraše pateiktas ugdymosi pasiekimų sritis (pagal tai sudarytas vaiko pažangos ir pasiekimų stebėjimo aprašas). Pasiekimų aplankale taip pat kaupiami vaiko darbeliai, kalbėjimo pavyzdžiai, elgesio situacijų aprašymai ir kita medžiaga. Į pasiekimų aplankalą dedami tik tie įrodymai, kurie apie vaiko žinias ir supratimą, gebėjimus ir nuostatas pasako ką nors nauja, t. y. rodo jų tobulėjimą, išryškina jų gabumus, interesus, atskleidžia ugdymosi poreikius. Pasiekimų aplankas sudaromas kaip segtuvas.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

DOKUMENTAI:

- 1.Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin.,1991, Nr.23–593).
- 2.Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
- 3.Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimas Nr. IX-1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003 –2012 metų nuostatų“ (Žin., 2003, Nr. 71 -3216).
- 4.Lietuvos Respublikos Seimo 2003m. rugpjūčio 20 d. nutarimas Nr. IX-1569 „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 52-2316).
- 5.Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005m. sausio 24 d. nutarimas Nr.82„Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012m. nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“ (Žin.,2005,Nr.12-391).
- 6.Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005m. balandžio 18 d. įsakymas Nr. ISAK - 627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (Žin.,2005, Nr. 52-1752; Žin, 2011,Nr. 41-1962).
- 7.Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. kovo 1 d. įsakymas „Dėl ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011 –2013 metų programos patvirtinimo“ (Žin., 2011,Nr. 30-1421).
- 8.Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos5d. įsakymas „Dėl psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2011,Nr. 88-4220).

LITERATŪRA:

1. Bandzienė O., Bobrova L., Staponkienė Z. Vaikų kūno kultūra. Šiauliai, 2004.
2. Bakutytė R. Pradinių klasių mokinių humaniško ugdymas: monografija. Šiaulių universiteto leidykla, 2001.
3. Bakūnaitė J., Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. Eugrimas. Vilnius, 1998.
4. Bulotaitė L., Gudžinskienė V., Mockevičienė O., Jakučiūnienė D. Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Vilnius, ŠCA, 2004.
5. Caughlin P. A., Hansen K.A., Heller D. ir kt. Į vaiką orientuotų grupių kūrimas: knyga auklėtojai. Lietus, 1997.
6. Dodge D. T., Rudick S., Berke K. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Presvika, 2008.
7. Dodge D. T., Colker Laura J., Heroman C. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Presvika, 2007.

8. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Parengė Monkevičienė O., ir kt. UAB Baltic Printing House. Vilnius, 2015.
9. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Parengė Monkevičienė O., ir kt. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. Vilnius, 2014.
10. Jums, maži ir didesni, skaitiniai vaikams, Vilnius, Alma litera, 2010.
11. Rodžersas C. Harmoningai gyvenančio žmogaus samprata. Psichologija. Vilnius, Aidai, 1989.
12. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Švietimo aprūpinimo centras. Vilnius, 2003.
13. Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai. Švietimo aprūpinimo centras. Vilnius, 2003.
14. Kaip atpažinti vaiko gabumus? Švietimo aprūpinimo centras. Vilnius, 2008.
15. Kaip keisti mokymo praktiką: ugdymo diferencijavimas atsižvelgiant į mokinių įvairovę. – Vilnius, 2006.
16. Koroliovė S. Ugdytojo knyga 2–4 metų vaikams. Auk sveikas, vaike, Kaunas, Šviesa, 2019.
17. Koroliovė S. Vaiko knyga 2–4 metų vaikams. Auk sveikas, vaike, Šviesa, 2018.
18. Koroliovė S. Vaiko knyga 5–6 metų vaikams. Auk sveikas, vaike, Šviesa, 2018.
19. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Parengė Jankauskienė L., Monkevičienė O., ir kt.. Švietimo aprūpinimo centras. Vilnius, 2006
20. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
21. Respublikinė ikimokyklinių įstaigų darbuotojų asociacija. Sveikatos želmenėliai, Sveikatos idėjų skrynelė, 2015.
22. Staerfeldas E., Christianas Raskas Mothiesenas. Artyn vaiko (I ir II dalys). Vilnius, 1997.
23. Žukauskienė R. Raidos psichologija. Leidybos centras. Vilnius, 1999.
24. Žaismė ir atradimai. Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogams. Vilnius, 2021.

ŠALTINIAI:

1. Respublikinė ikimokyklinių įstaigų darbuotojų asociacija. Sveikatos želmenėliai. Sveikatos idėjų skrynelė. Internetinė nuoroda: https://szelmeneliai.lt/wp-content/uploads/2015/11/2015_sveikatos_ideju_skrynele.pdf
 2. Socialinio – emocinio ugdymo programa „Dramblys“.
-